

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ГОВОРІННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ-МЕДИКАМ

Суслевець С.О.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Використання інтерактивних методів навчання сприяє покращенню показників успішності, зокрема говоріння англійською мовою. Автором визначено основні форми, принципи та методи організації інтерактивного навчання професійного спілкування англійською мовою студентів-медиків. Стаття містить опис основних методик інтерактивного навчання говоріння. В даній роботі показані основні переваги та недоліки інтерактивного навчання студентів говоріння англійською мовою. Автором було проведено експериментальне порівняння показників успішності при навчанні за традиційною методикою та інтерактивними методами, стаття містить статистичний аналіз показників успішності.

Ключові слова: інтерактивне навчання, монологічне та діалогічне говоріння, студенти медики, фахова англійська мова, інновація, покращення показників успішності.

Постановка проблеми. Новітні вимоги до рівня знань та умінь фахівців в Україні обумовлюють необхідність суттєвих змін всієї системи вищої освіти. Так, на противагу традиційним вимогам до фахівця до професійної компетентності, яка полягає в опануванні певних теоретичних знань та практичних навичок професійної діяльності, провідне місце в новій освітньо-кваліфікаційній характеристиці займають уміння творчо вирішувати завдання в умовах, які постійно змінюються, нестандартність мислення, уміння роботи в команді та взаємодії з іншими, тощо. Таким чином, навчання у вищому навчальному закладі повинно змінитись структурно, від демократичної моделі до студент-центрованого навчання при інтерактивній взаємодії студента з навчальним середовищем. Зважаючи на інтерактивність вивчення іноземної мови як предмету та необхідність знання англійської мови медиками згідно вимог Міністерства Освіти та Міністерства Охорони Здоров'я, вважаємо необхідним дослідити можливі методи покращення інтерактивного навчання студентів-медиків професійної англійської мови.

Мета статті – проаналізувати основні передумови впровадження інтерактивного навчання говоріння англійською мовою студентів-медиків, визначити принципи такого навчання, класифікувати основні методи інтерактивного навчання та визначити оптимальні, провести якісний аналіз ефективності навчання за інтерактивною методикою у порівнянні з традиційною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багато вітчизняних авторів вивчали інтерактивні технології навчання англійської мови: О. Пометун та Л. Пироженко [6], І. Зимня [4], Г. Сиротенко [2], Л. Гітельман, В. Редько [7] та інші. Власне Я. Голант у 60-х роках 20 сторіччя сформулював активну модель навчання як ту, що використовує взаємодію вчителя та учня, і таким чином описав сутність інтерактивного навчання [3]. А. Рівін в 1911 запропонував технологію навчання при діяльності у парах, що дало початок методу групової роботи інтерактивного навчання [1]. Застосування інтерактивного навчання при викладанні англійської мови у ВНЗ вивчали численні науковці: В. Пасинок, О. Чорновол [1],

О. Пометун та Л. Пироженко [6], І. Редько [7], Д.Р. Грабінгер [9], М. Сібелман [11]. Темі інтерактивного навчання англійської мови у ВНЗ присвячені численні науково-методичні конференції, які щорічно проводяться різними ВНЗ. Автори по-різному сприймають застосування інтерактивного навчання, проте спільним є те, що інтерактивність навчання та рівноправна взаємодія викладача зі студентом становлять світовий стандарт вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Викладання іноземної мови, зокрема навчання студентів професійного говоріння іноземною мовою, повинно відбуватись із застосуванням інтерактивних технік. Взаємодія при говорінні обумовлює необхідність застосування інтерактивних технологій як методу, що безпосередньо сприяє навчанню взаємодії. Також інтерактивні технології сприяють розвитку умінь взаємодіяти, нестандартно мислити, вирішувати нові завдання, тобто відповідає останнім вимогам Міністерства Науки та Освіти до сучасного фахівця. В межах необхідності опанування майбутніми медиками фахової іноземної мови інтерактивність навчання сприяє розвитку умінь спілкування іноземною мовою з пацієнтами, колегами, старшими лікарями, обміну інформацією та пошуку нестандартних рішень в англомовних джерелах.

Інтерактивне навчання студентів-медиків монологічного та діалогічного говоріння англійською мовою застосовує прямі та непрямі навчальні стратегії. До прямих стратегій інтерактивного навчання належать запам'ятовування, пізнання, та компенсаторні стратегії (подолання труднощів, вирішення завдань). До непрямих стратегій належать мета когнітивні стратегії (визначення сутності предмету розмови), емоційні (здатність до самоконтролю) та комунікативно-соціальні (комунікативне настановлення, дотримання правил етикету та професійної поведінки). Тобто інтерактивне навчання не просто сприяє розвитку певних знань професійно спрямованої медичної англійської мови, а сприяє розвитку умінь та навичок безпосередньої фахової взаємодії.

Метою інтерактивного навчання студентів-медиків говоріння англійською мовою є створення комфортних умов навчання, які спонукають

студента до інтерактивної досконалості: покращення вмінь та навичок професійного спілкування англійською мовою на професійні теми.

Автором було визначено оптимальні інтерактивні технології навчання студентів-медиків монологічного та діалогічного говоріння за допомогою інтерактивних технологій: технології кооперативного навчання, технології колективно-групового навчання, дискусійні технології та моделювання. Технології кооперативного навчання, застосовані на заняттях англійської мови, це – робота в малих групах, робота двійками та трійками, техніка «Карусель». Дані техніки можуть запроваджуватися в групах із різним рівнем знань, як у студентів з високим, так і низьким рівнем знань англійської мови. До технік групи колективно-групового навчання, використаних автором, відносяться техніки «Мікрофон», «Ажурна пилка», «Снігова лавина». Дані техніки також можливо використовувати для роботи зі студентами з низьким початковим рівнем знань, для покращення вмінь говоріння. До технік моделювання відносяться рольові ділові ігри, проведення яких особливо актуально для студентів-медиків, при розгляді кейсів та випадків. Згідно до власного досвіду автора, бажано використовувати дані техніки при рівні знань студентів не нижче середнього. Дискусія як інтерактивний метод навчання іншомовного говоріння включає в собі різні прийоми: дебати, круглий стіл, мозковий штурм, прес-конференція та конференція, тощо. Дані техніки вимагають початкового високого рівня знань студентів, адже за відсутності граматичної та лексичної бази студентам важко формулювати висловлювання на рівні тексту. Також при навчанні студентів можливо використовувати інтерактивні технічні технології: робота з відео-проектором, відео уривками, робота в Інтернет, електронні домашні завдання та зв'язком по Skype тощо. Створення власної групи в Facebook чи Twitter сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів та покращенню результатів навчання.

Серед власне методик інтерактивного навчання професійного говоріння автором були використані наступні: підказки з малюнками (студентам було пред'явлено малюнок з медичним станом чи органом, який вони повинні описати чи обговорити), перерва на мислення (викладач задає студентам питання з проблематики лікування, та дає час на обговорення у малій групі, потім студенти презентують власні думки), хорова відповідь (викладач задає питання та по рівню участі групи при відповіді хором може оцінити ступінь підготовки групи), методика «указка», коли студентам пред'являється зображення органу, і вони повинні самі розпитати чи розповісти про нього; «вільні строчки» – перед вивченням теми студентам пропонується текст із вільними реченнями, які вони повинні заповнити у групі після вивчення; фізична відповідь – студентам пропонується показувати жестами свою згоду чи незгоду із висловлюваннями викладача, після чого вони повинні підтвердити її усно; екзит-пол студентів – один студент з групи опитує всіх студентів, щодо певного явища, наприкінці аналізує та оголошує ступінь обізнаності студентів з темою, в кінці чого викладач розповідає реальну

інформацію про досліджуване явище; само-оцінювання студентами власного навчання – наприкінці вивчення кожної теми кожний студент повинен англійською мовою визначити свої слабкі та сильні сторони та вказати, що він недостатньо добре знає; «фраза без слова» – викладач пропонує студентам фразу, яка описує явище чи тему, що вивчається, проте в даній фразі відсутнє одне слово, яке група повинна визначити; етичні дилеми – викладач презентує певні медичні споріднені етичні дилеми, які студенти повинні розв'язати чи навести власне бачення; «полярності» – викладач надає студентам дві протилежні точки зору на певне медичне явище, студенти повинні визначити вірне рішення; «загадки та здогадки» – викладач формулює певне завдання, про рішення якого студенти повинні здогадатись, в групі; «особисті завдання» – залучення кожного студента до співпраці, коли викладач надає завдання, які безпосередньо стосуються кожного студента, наприклад, знайти серед знайомих хворого на певне захворювання та розповісти про досвід; фокусування – визначення декількох головних ідей, які студенти можуть опанувати при вивченні теми, обговорення даних ідей зі студентами.

Проведений аналіз літератури та власний досвід автора дав змогу визначити основні принципи інтерактивного навчання англійської мови студентів (зокрема студентів-медиків): постійна взаємодія викладача та студентів, а також студентів між собою; позитивна взаємодія та персональна відповідальність кожного студента за результат навчання. В даному випадку студент-медик є і об'єктом, і суб'єктом навчання, а також керує навчальним процесом, повністю приймає на себе відповідальність за результат.

Основними перевагами інтерактивного навчання є активізація пізнавальної діяльності студентів внаслідок зацікавленості та особистої участі кожного в процесі, відповідно, підвищення результативності навчання; напрацювання вмінь взаємодії, командної роботи, формування позитивного комунікативного настановлення; розвиток креативності, вміння швидко знаходити рішення; нестандартність мислення; опанування нових видів діяльності, тощо. Зазвичай інтерактивні заняття формують не лише структуру фахівця, сприяючи підвищенню рівня знань з англійської мови, проте особистості, здатної працювати як самостійно, так і в команді, з нестандартним підходом до розв'язання завдань.

Недоліків інтерактивного навчання існує також багато, проте здебільшого, на думку автора, вони пов'язані з неготовністю педагогічного персоналу до впровадження такого навчання чи недостатньої роботи фахівців. Так, впровадження інтерактивного навчання на першому курсі університету можливе лише за умови детальної підготовки викладачем, чіткого пояснення студентам, визначення способів взаємодії чи їх рольового моделювання під наглядом педагога, адже у багатьох школах навчання проходить за традиційною авторитарною схемою «вивчив-відповів», і новітні технології студенти-першокурсники часто не розуміють. Недостатньо продумані завдання, відсутність початкових інструкцій, невміння студентів працювати в команді, відсут-

ність креативного мислення, безініціативність, - всі ці фактори значно погіршують впровадження інтерактивності при вивченні іноземної мови. Також страх говоріння іноземною мовою, побоювання взаємодіяти, негативне комунікативне настановлення, різка індивідуалізація, і ще низький початковий рівень знань студентів на рівні «Beginner» чи «Elementary» значно ускладнюють інтерактивність навчання. При переважанні інтровертів у групі, які раніше навчалися лише за класичними методами, викладач повинен послідовно вводити інтерактивні методи, а в деяких випадках, на базі загального низького рівня знань, зовсім відмовитися від нього.

Щодо групової роботи, було використано наступні методи: метод пазлу – групи студентів обмінюються учасниками, які опанували певну інформацію, та вони разом повинні скласти загальну презентацію явища; ротація між групами – постійний обмін представників груп протягом робочого процесу, «пиріг шарами» – обговорення проблеми у групі, зміна учасників, обговорення нової проблеми, знову зміна учасників, та повернення до початкового питання; «три ролі» – розподіл студентів на три категорії – ті, хто задають питання, ті, хто не згодні, та ті, хто підтримують точку зору, причому студенти повинні весь час змінювати групу; «кіноклуб» = обговорення фільмів, присвячених певному медичному явищу, запропонування власного сценарію такого фільму; асоціації – студенти повинні надати визначення або показати явище, інші відгадують; «блендер» – студенти пропонують власні ідеї щодо поставленого питання, спочатку двоє, до них приєднується третій, чия ідея співзвучна, і надалі приєднуються інші, чий ідеї логічно пов'язані.

Для визначення ефективності інтерактивного навчання автором було проведено експеримент зі студентами першого курсу Національного медичного університету імені О.О Богомольця. Всього в експерименті взяли участь 80 студентів, 62 з яких належали до 4 груп медичного факультету № 1, зі спеціальності «Лікувальна справа», та 18 студентів становили контрольну групу. В контрольній групі заняття проводилися

за традиційною авторитарною методикою, так як спроби автора запроваджувати інтерактивне навчання були зведені нанівець діяльністю старости та студентів, які з самого початку зазначили, що «не хочуть ніяких нових методик і не хочуть творчих завдань, а хочуть щоб їм давали звичайні завдання та не чіпали». Автором було прийнято рішення проводити класичні заняття, хоч і з деякими елементами інтерактивності (створення діалогу, обговорення ситуацій), які негативно сприймалися студентами. Автором відзначено абсолютну відсутність організованості роботи у групі, декілька неформальних лідерів, низьку мотивацію студентів до навчання («аби отримати диплом»). При обговоренні медичних питань автор відзначав повну безініціативність студентів, намагання говорити за шаблонами, негативне комунікативне настановлення та комунікативну інтолерантність (студенти часто перебивали один одного, висміювали). Інші 62 студенти протягом 1 семестру 2015-2016 н.р. навчалися за груповими інтерактивними технологіями, зокрема за акцентом на інтерактивне навчання монологічного та діалогічного говоріння на професійні теми. Студенти виконували наступні завдання: ажурна пилка, снігова лавина, підготовка проекту, Інтернет – завдання, ведення щоденнику в Інтернеті, круглий стіл, організація дебатів.

Наприкінці навчання було проведено підсумковий контроль та проаналізовано результати у порівнянні з початковим зрізом знань. Статистична обробка даних проводилась за допомогою програмного забезпечення Statistica 7.0. Для оцінки достовірності показників у групах використовувалася двохсторонній t-критерій Стьюдента. Обчислювання критеріальних значень та довірчих інтервалів проводилося при заданому рівні значимості $p \leq 0,05$.

Вступний контроль включав завдання на перевірку знань з лексики та граматики. Підсумковий контроль включав завдання на перевірку знань лексики, граматики (тести за вибором), письмове розкриття теми, а також усний компонент контролю – співбесіду за запитаннями. Отримані дані виявили значущу різницю між

Таблиця 1

Результати вступного та підсумкового контролю

№	Група	Вступний контроль знань лексики, бал	Вступний контроль знань граматики, бал	Середній бал	Кінцевий контроль знань лексики, бал	Кінцевий контроль знань граматики, бал	Кінцевий контроль говоріння, бал	Середній бал
1	1	4,2	3,6	3,9	4,6	4,2	4,4	4,4
2	2	4,8	4,6	4,7	4,9	4,8	4,8	4,85
3	3	3,9	4,1	4,0	4,6	4,2	4,4	4,4
4	4	3,6	3,4	3,5	3,9	3,6	3,8	3,8
5	Контроль	3,4	3,2	3,3	3,3	3,0	3,2	3,2

Таблиця 2

Показники успішності студентів, %

№	Група	Кількість «5» на початку, %	Кількість «4» на початку, %	Кількість «3» на початку, %	Кількість «5» в кінці, %	Кількість «4» в кінці, %	Кількість «3» в кінці, %
1	1	4,5	24,5	71	5	27	68
2	2	79	21	0	83,5	16,5	0
3	3	25	73	2	24	76	0
4	4	4	10	86	4	14	82
5	Контроль	0	9	91	0	6	94

основними та контрольною групою ($p \leq 0,05$), дані наведені в таблиці 1.

Отже, з чотирьох протестованих груп всі групи показали позитивну динаміку покращення успішності, відповідно до початкового рівня знань. В групі № 1 відзначається покращення успішності з середньої оцінки 3,9 до 4,4, в групі № 2 з 4,7 до 4,85, в групі № 3 з 4,0 до 4,4, в групі № 4 з 3,5 до 3,8. У контрольній групі відзначається погіршення рівня знань у порівнянні з вступними показниками: погіршення середнього балу з 3,3 до 3,2, а також погіршення кожного показника: погіршення на 0,1 бала рівня знань лексики, на 0, 2 бала – погіршення рівня знань граматики.

Автором було проаналізовано відсоткове співвідношення успішності в контрольній та експериментальних групах, дані аналізу наведені в таблиці 2.

Отже, в експериментальних групах показники успішності покращилися, відмічено тенденцію до збільшення кількості позитивних оцінок, загальний ріст показників успішності. В контрольній групі показники успішності погіршилися, відсутня позитивна динаміка. Загальний показник підсумкового контролю показав низький прогрес в контрольній групі, обумовлений недостатньою підготовкою та абсолютною відсутністю внутрішньої мотивації студентів до навчання. Таку низьку мотивацію автор пояснює початковою негативною установкою, а також нерозумінням студентів необхідності опанування професійно спрямованої англійської мови, яке розвивалося у студентів експериментальних груп при інтерактивній роботі – імітації майбутньої професійної діяльності англійською мовою. Автор припускає, що відсутність прогресу та небажання навчатися за новими методиками може бути пов'язана із не свідомим вибором професії та недостатньою мотивацією вибору професії та відповідно навчання, а також низькою методичною роботою працівників загальноосвітніх закладів, в яких навчалися зазначені студенти попередньо. Інтерактивна робота ж сприяє покращенню мислення та пам'яті, напрацюванню навичок креативного рішення проблем, більш високій пізнавальній діяльності внаслідок особистого залучення кожного студента до навчального процесу. Окрім покращення показників успішності з англійської мови автор відмічає високу згуртованість студентів, які навчалися за інтерактивними методиками, напрацювання ними вмінь взаємодії та командної

роботи, взаємоповаги, розвиток самоконтролю та саморефлексії.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Застосування інтерактивних методів при навчанні студентів – медиків фахової англійської мови є необхідним компонентом активізації пізнавальної діяльності студентів та підвищення успішності. Запровадження інтерактивного навчання можливе при виконанні наступних принципів: принципу систематичності, чіткої організації, рівності студентів, посильної участі. До прямих стратегій інтерактивного навчання належать запам'ятовування, пізнання, та компенсаторні стратегії. До непрямих стратегій належать мета когнітивні стратегії, емоційні та комунікативно-соціальні. Рекомендовано застосовувати інтерактивні методи вивчення англійської мови в групах з початковим високим рівнем знань. Метод інтерактивного навчання студентів-медиків говоріння англійською мовою є створення комфортних умов навчання, які спонукають студента до інтерактивної досконалості: покращення вмінь та навичок професійного спілкування англійською мовою на професійні теми. Визначено наступні групи інтерактивних завдань: індивідуальна робота студентів, групова робота, колективна робота, завдання з відтворення, дискусійні завдання. Основними перевагами інтерактивного навчання є активізація пізнавальної діяльності студентів, підвищення результативності навчання; напрацювання вмінь взаємодії, командної роботи, формування позитивного комунікативного настановлення; розвиток креативності. Основними недоліками інтерактивного навчання є ресурсоемність даного методу, необхідність ретельної підготовки викладачем та чіткої структуризації процесу, негативне настановлення щодо даного методу, присутнє як в студентів, так і у викладачів. Особливі труднощі виникають при спробах запроваджувати інтерактивне навчання у групах першокурсників, як попередньо у школах навчалися за традиційною методикою. Проведений автором експеримент по порівнянню показників успішності студентів, які навчалися за інтерактивною методикою, та класичними методами, показав позитивну динаміку успішності у студентів, що навчалися за інтерактивною методикою, та погіршення показників успішності у студентів, які навчалися за класичною методикою. Автор вважає перспективним проведення подальшого дослідження впливу застосування інтерактивних методів на покращення успішності на різних курсах.

Список літератури:

1. Брейтерман М. Д. Метод А.Г. Ривина / М. Д. Брейтерман // СПб.: На путях к новой школе, 1994. – 23 с.
2. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі: міжпр. Зв'язки: зб. Наук. пр. – Вип. 14. – Харків: Вид-во ХНУ імені В. Каразіна, 2009. – С. 95-101.
3. Голант Е. Я. Методы обучения в советской школе. – М., Просвещение, 1957. – 243 с.
4. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе / И. А. Зимняя. – М.: Просвещение, 1999.
5. Іноземні мови в навчальних закладах / В. Редько, О. Кохан, Л. Калініна, І. Самойлюкевич. – 2007. – № 1. – С. 27-31.
6. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А.С.К., 2005. – С. 192.
7. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / В. Редько // Рідна школа. – 2011. – № 8-9. – С. 28-36.
8. «An Overview of Teaching and Learning Research with Classroom Communication Systems» Abrahamson, A. Louis, Pythagorion, Samos, Greece, Conference Proceedings by John Wiley & Sons, Inc., June 3-6, 1998. – 460 p.

9. Grabinger R. S. Rich environments for active learning. In D. H. Jonassen (Ed.), Handbook of research for educational communications and technology. New York: Macmillan, 1996, pp. 665-692.
10. Jacobs G., Halls S. Implementing Cooperative Learning // ET FORUM. October 1994. – Vol. 32. – № 4. – P. 2-6.
11. Sibelman M. Active strategies. 101 strategies to teach active learning. – Boston, London, 1996. – P. 5.

Сусловец С.А.

Национальный медицинский университет имени А.А. Богомольца

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ГОВОРЕНИЮ ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМ-МЕДИКАМ

Аннотация

Использование интерактивных методов способствует улучшению показателей успеваемости, в частности говорения на английском языке. Автором определены основные формы, принципы и методы организации интерактивного обучения профессиональному общению на английском языке студентов-медиков. Статья содержит описание основных методик интерактивного обучения говорению. В данной работе показаны основные преимущества и недостатки интерактивного обучения студентов говорения на английском языке. Автором было проведено экспериментальное сравнение показателей успеваемости при обучении по традиционной методике по интерактивным методам, статья содержит статистический анализ показателей успеваемости.

Ключевые слова: интерактивное обучение, монологическое и диалогическое говорение, студенты- медики, профессиональный английский язык, инновация, улучшение показателей успеваемости.

Suslovets S.O.

National Medical University named after O.O. Bogomolets

APPLICATION OF INTERACTIVE TEACHING SPEAKING WITHIN THE COURSE «ENGLISH FOR SPECIAL PURPOSES» TO MEDICAL STUDENTS

Summary

Application of interactive teaching provides for improved academic performance figures, particularly referring to English learning. The author has defined main ways, principles and methods of interactive teaching speaking implemented within the course «English for special purposes» to medical students. The article contains the description of basic methods of interactive teaching speaking. The manuscript describes the main advantages and disadvantages of interactive teaching compared to the classic methods. The author has conducted an experimental study of the academic performance figures in the interactive and classic learning groups, the article presents with the statistical data analysis.

Keywords: interactive learning, monological and dialogical speaking, medical students, «English for special purposes», innovation, academic achievement improvement.